

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 153. Adversariorum instantiæ dissipantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

164. Probabile verò non est Catholicissimos sapientissimoque Patres illos, ac Theologos contraxisse definitioni Concilii Tridentini, eujus Conductores & Promotores fuerunt; contraxisse (inquam) definitioni verbis adèo perspicuis & expressis confectæ, ut à simplicioribus ingeniis intelligi possent. Cui etiam probabile non est contraxisse innumeros magni nominis Theologos, cap. 165. referendos, qui eidem sufficientiæ post Tridentinum apertè contraxerunt, nec præteritam definitionem in allatis Concilii verbis expressè, imò nec implicite factam viderunt, nec intelligere potuerunt.

4°. Abellianam hallucinationem manifestam facit doctrina primorum Authorum illius sufficientiæ; qui eam non tradiderunt, velut à Tridentino perspicuè declaratam, vel definitam: cum eam non tradiderint ut certam, sed ut probabilem dumtaxat. Siquidem Melchior Canus (primus parens illius) relect. de pœnit. c. 5. expressè fatetur, eam non esse certam & indubitam. Lopez etiam, Cani discipulus, in Instituto conf. c. 1. sibi visus est audacter loqui, cum eam probabilem dixit: *audéo hanc statuere conclusionem, probabile est*, &c. De eadem sufficientiæ loquens Dominicus Soto in 4. dist. 19. q. 2. a. 9. non est (inquit) *Ecclesiastica definitio*. Confer Suarezium, Sanchezium, & alios ad idem cap. 139. relatos, qui in Concilio Tridentino, seu in allatis verbis illius, non viderunt apertam illam declarationem, seu definitionem verbis perspicuis expressam, quam Pintorellus, Abellius, & Jesuita Lovanientes tam prævidenter jactant. Ex his proinde simul junctis perspicua est ipsorum aberratio à mente Tridentini.

1793. Quam manifestiorem adhuc facit anatomia citati Decreti, in quo se fundant. Quidquid enim in favorem attritionis ibi Tridentinum asserit, ad quatuor principales expressiones reducitur. Quarum prima est, quòd attritio non solum non facit hominem hypocritam, & magis peccatorem, econtra donum Dei sit. Secunda, quòd sit Spiritus sancti impulsus. Tertia, quòd per eam pœnitens viam sibi ad justitiam parat. Quarta, quòd quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ, per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Atqui certissimum est, servilis attritionis sufficientiam nullà istarum expressionum seorsim asseri. Non unice primam, nec secundam, nec tertiam, nec quartam. Quia nullà istarum expressionum quidpiam asseritur, quod de quolibet alio Dei dono, tametsi per se ad justificationem, etiam cum Sacramento, insufficiente non verificetur, v. g. de fide, de spe, de humilitate, de pia cogitatione, de oratione, de devota auditione prædicationis, &c. Istorum namque quodlibet Dei donum est, & Spiritus sancti impulsus, & viam ad justitiam parat, & quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Certissimum proinde est, ne quartam quidem expressionem, quâ Tridentinum asserit, quòd attritio metu concepta disponat peccatorem ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, significari illius attritionis sufficientiam. Cum non omne Dei donum, disponens ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, ad eam proximè & sufficienter disponat (uti evidenter constat in donis proximè enarratis, neque hoc Tridentinum asserat.

Atque hinc perspicuè etiam innotebit, ne omnibus quidem illis Tridentini expressionibus conjunctim sumptis, servilis attritionis sufficientiam significari, metèque sophisticum & inane esse ar-

Tom. III.

gumentum Adversariorum, ex illis expressionibus petitum. Neque enim legitimam & solidam esse potest, nisi hæc universalis sit vera: omne donum Dei, & omnis impulsus Spiritus sancti est dispositio proxima & sufficiens ad justificationem in Sacramento impetrandam, quo pœnitens viam sibi ad justitiam parat, & quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se peccatorem perducere ad justificationem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Nili enim universalis ista sit vera: ex eo quòd attritio ex metu gehennæ concepta donum Dei sit, & Spiritus sancti impulsus, &c. inferri non potest ipsam esse dispositionem proximam, & sufficientem ad justificationem in Sacramento impetrandam. Cum ex puris particularibus nihil sequatur. Atqui certissimum est universalem illam propositionem esse falsam. Igitur certissimum est ex illis Tridentini expressionibus, etiam simul junctis, pro sufficienti servilis attritionis confici non posse argumentum legitimum & solidum, sed sophisticum & inane dumtaxat; vel ex purè particularibus arguendo, vel arguendo à dispositione ut sic, ad dispositionem proximam & sufficientem. Legatur & relegatur Tridentinum. Dicit quidem dictam attritionem disponere, sed non dicit sufficere. Imò sufficientiam à se definitam, vel clarè declaratam esse negavit, dum eam à sua definitione expunctam voluit.

CAPUT CLIII.

Adversariorum instantia dissipantur.

1794. Instant nihilominus Adversarii 1°. Concilium (inquit) plus tribuit servili attritioni Sacramento conjunctæ, quàm separatæ, dum ait quòd quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Plus autem ipsi non tribueret, si non loqueretur de dispositione proxima & sufficiente, sed remota dumtaxat. Cum etiam separatæ à Sacramento ad Dei gratiam remotè disponat.

1795. Respondeo nullà ex quatuor expressionibus n. 1793. relatis Tridentinum plus tribuere attritioni merè servili in Sacramento, quàm extra, per se & ratione sui. Neque enim dicit, quòd quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ per se perducit; sed mutatà loquendi formulâ dicit, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Disponit autem, tamen non perducit. Per consequens non sequitur: disponit, ergo perducit. Nec consequentias à se perperam deductas ex definitione Concilii Tridentini rationabiliter Socii venditant pro definitione Concilii Tridentini.

1795. Respondeo 2°. dum Concilium addit: *tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit*, dato, non concessio, quòd de dispositione proxima loquatur; non loquitur tamen de dispositione proxima ad gratiam justificationem, sed ad gratiam contritionis seu conversionis. De qua verificatur tota expressio illius significatio. Verificatur (inquam) ad sensum, quo Catholici Doctores, contra Lutherum scribentes, de servili attritione communiter tunc loquebantur. Nominatim Confessio Catholica Lovanientis a. 2. *Præparat tamen hic metus ad veram animi contritionem*. Martinus Rithovius in Diæta anni 1558. *Non est timor vera pœnitentiæ, sed utilis, & ad contritionem vicinam gradum sternit*. Ita etiam E. kius l. 1. de Pœnit. c. 1. ubi Luthero concedit, quòd recordatio legis, & intuitus pœnarum

non faciunt contritionem: tamen illa faciunt plenamque, ut succedat amor filialis, & ad hoc conducunt & adjuvant, & pro tanto valent ad poenitentiam parandam. Quam Catholicorum doctrinam quia Lutherus (hereticâ audaciâ) ausus est erroneam pronuntiare, dicens: *Hæc est illa attritio, quam Catholicis vocant attritionem, proximè disponentem ad contritionem. Sic enim ipsi opinantur. Quam opinionem errorem ego judico: Tridentinum illâ expressione hanc ipsius audaciam & hæresim reprobavit. Et isto sensu Tridentinum intellexit Tridentini Antagonista Kemnitius in exam. Concil. Trid. p. 3. c. 4. Vide (inquit) artificium Tridentinum: Scholasticam illam opinionem de attritione, palam Pelagianizantem, defendere non audent... tamen... dicunt contritionem, quæ ex agnitione peccati, & gehennæ metu, & impulsu Spiritûs sancti concipitur, & Dei donum est, si conjunctionem habeat spem veniæ, & excludat voluntatem peccandi, viam & gradum esse ad conversionem.* In tantum porò servilis attritio in Sacramento Poenitentia proximè disponit ad gratiam conversionis, seu contritionis, in quantum vim habet ad impetrandam novam gratiam, cuius ope adiciatur charitatis affectio, per quam attritus fiat contritus, ut supra n. 1784. Tridentinus Historicus observavit. Et quamvis servilis attritio ratione sui majorem ad id vim non habeat in Sacramento, quàm extra; in Sacramento tamen majorem ad id vim habet ratione adminiculi quod habet, in quantum scilicet adjunctam Sacramento habet humilitatem Confessionis, & deprecationem Sacerdotis, uti veteres Theologi observarunt, Aletius, Bonaventura, & ipsemet S. Thomas opusc. 22. ubi ait, Sacerdotem absolutioni præmittere deprecationem, ut impetretur contenti idoneitas ad suscipiendum effectum Sacramenti.

1796 Instant 2°. verba illa, *ad gratiam in Sacramento impetrandam disponit*, in prima Decreti delineatione (de qua n. 1788.) significabant dispositionem proximam & sufficientem ad gratiam justificantem: eam igitur pariter significant in Decreto reformato, prout nunc extat.

Nego consequentiam: neque enim in prima illa delineatione eam significabant per se, & ratione sui, sed ex adjunctis clausulis; cæ præsertim, quâ attritio metu gehennæ concepta, sufficere dicebatur ad Sacramenti hujus constitutionem. Quæ clausula sublata est à Decreto reformato.

1797 Et notandum quòd ratio, propter quam illa attritio, in prima illa delineatione, sufficere dicebatur ad Sacramenti hujus constitutionem; ista fuit: *cum sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix queat.* Cujus proinde dilectionis necessitatem Decreti Compilatores excludere non intendebant. At dum opposuit Tudetanus, falsò dici hujusmodi attritionem sine amore vix unquam concipi posse, variareque Authorum sententias circa dictam sufficientiam, facillè inducta fuit S. Synodus ad illius sufficientiæ expunctionem.

1798 Denique quæro ab Adversariis, nùm illa attritio, cuius cum Sacramento sufficientiam Tridentina Synodus non solum definitam voluit, inò expunctam voluit, adjunctam haberet imperfectam saltem in Deum dilectionem, vel non? Si non, jam ergo fatentur, non esse consequens Tridentinum in Decreto reformato dicit attritionem ex solo metu conceptam disponere: ergo dicit sufficere, sicut dicebat Decretum non reformatum. Si sic: idem à fortiori sequitur. Si enim Tridentinum definire noluit sufficientiam attritionis, adjunctam habentis imperfectam saltem in Deum dilectionem: ergo multò minùs sufficientiam attritionis purè formidolosæ.

1799 Instant 3°. in veteri Decreto dicebatur, attri-

tionem ex solo gehennæ metu conceptam esse impulsivum Spiritûs sancti verissimum. In Decreto autem reformato, sublata est vox *verissimum*. Nec tamen ex hoc inferre licet, reverà non esse impulsivum Spiritûs sancti verissimum. Similiter ergo ex sublatione vocis *sufficere*, inferre non licet reverà non sufficere.

Nego iterum consequentiam. Est enim manifesta disparitas, quòd omisso vocis *verissimum* facta non legatur ob oppositionem alicujus à Patribus Tridentinis, neque eo fine, ut illata & intacta relinqueretur varietas hæc de re sententiarum inter Catholicos Doctores (uti facta legitur omisso vocis *sufficere*, &c.) sed idèd quòd vox illa foret superflua: cum hoc ipso quòd attritio dicebatur Spiritûs sancti impulsiva, satis intelligeretur id non dici de impulsu falso, sed vero, prout Catholici omnes hæcenus intellexerunt, non obstante vocis istius omissione. Vocem autem *disponit* non omnes hæcenus intellexerunt de dispositione sufficienti, sed in dies magis magisque crevit numerus celeberrimorum Doctorum id negantium, præsertim ab eo tempore, quo Tridentina Historia solennem omissionem seu expunctionem vocis *sufficere* (ob causam memoratam) toti mundo propalavit.

Instant 4°. Tridentinum sess. 14. c. 4. illam contritionem imperfectam defendit, quam rejiciebat Lutherus. Sed Lutherus rejiciebat attritionem formidolosam. Ergo.

Distinguo majorem: illam contritionem imperfectam in eo defendit, in quo eam Lutherus erroneè rejiciebat, & rejiciendo à Catholicis Doctoribus dissentiebat, concedo. In quo eam Lutherus erroneè non rejiciebat, nec à Catholicis Doctoribus dissentiebat, sed cum ipsis conveniebat, nego. Error verò Lutheri circa imperfectam contritionem, seu attritionem purè formidolosam, non fuit in eo quòd negaret sufficientiam illius ad justificationem in Sacramento impetrandam: in eo quippe cum communissima Catholicorum istius temporis sententia conveniebat, nec à Catholicis (qui contra ipsum disputarunt) in eo unquam erroris infirmulatus fuit; sed 1°. in eo quòd negaret timore illo hominem disponi ad veram poenitentiam, eamque timore concipi (id est inchoari & parari) ut constat ex dictis n. 1795.

2°. in eo quòd negaret, attritionem, ex servili timore conceptam, esse Dei donum, & Spiritûs sancti impulsivum, affirmans econtra esse malam, facereque hypocritam, & magis peccatorem, ut videre est in sermone ipsius de poenitentia.

3°. in eo quòd art. 4. per Leonem X. condemnato, & in assertionem ejusdem, docuerit, imperfectam charitatem impedimento esse ad introitum regni, propter vitium quo imperfecta est.

4°. in eo quòd attritionem, & omne quòd facit peccator ante gratiam gratum facientem, asseruerit esse peccatum, nihilque eorum posse ad gratiam preparare; *Ego enim* (inquit in assert. art. 4.) *peccatum assero quicquid ante gratiam fit in homine; tantum abest ut preparet ad gratiam.* Unde apud Eckium l. 1. de pœnit. c. 1. propositionem hanc Augustini: *bonus est timor, & utilis.* Centurat sic: *hoc est, meo judicio, conjunctio desperandi, & odiendi Deum, si excludatur grata.* Quam censuram Faculta Pariliensis (apud Eckium ibidem) censurat sic: *judicium Lutheri de dicto Augustini, bonus est timor, &c. est falsum, temerarium & impium, accipiendo gratiam pro gratia gratam faciente, sicut eam accipit Scriptor.*

Instant 5°. si Tridentinum nihil definiisset de servili attritionis sufficientiâ, non tradidisset exactam de Sacramento Poenitentia doctrinam. At exactam tradidit. Cum hæud dubiè satisfecisset promissioni factæ in proœmio sessionis 14. ubi ex-

Etorem pleniorque de Pœnitentiæ Sacramento instructionem promittit.

Respondeo Tridentinum tradidisse exactam de Pœnitentiæ Sacramento doctrinam, quantum necesse fuit ad damnandos errores hereticorum; non quantum necesse fuit ad terminandas controversias omnes Catholicorum. Neque illud promittit in proœmio, sed illud dumtaxat. Neque certe congregatum fuit ad terminandas controversias Catholicorum inter se, sed ad terminandas controversias Catholicorum cum hæreticis. Et ne ipsi quidem Adversarii sustinere possunt Concilium definivisse omnia & singula, concernentia Pœnitentiæ Sacramentum, quæ Catholicæ inter se controversiæ, uti perspicuum est in tot articulis etiamnum controversiis, v. g. an circumstantiæ notabiliter intra eandem speciem aggravantes, consideranda sint, &c.

1802 Instant denique si Tridentinum formidolosæ attritionis sufficientiam non definisset, torrens Theologorum pro ea stare non cœpisset à tempore Tridentini.

Sed cum Suárez ipse to. 4. in 3. p. q. 90. disp. 15. testetur, opinionem pro ea stantem antiquam esse, nec multum communem, nego torrentem Theologorum pro ea stitisse ante tempora Suárez, & Valquez. Quorum eruditio magna, post illorum tempora, post se multos quidem Theologos traxit; sed hoc factum, partim ex divina providentia, quæ hoc idem permisit, ut veritas plus ventilata, plus radiaret, diutius exagitata, plus splendesceret. Partim ex eo quod nec duobus istis eximii Theologis, nec eorum sequacibus affluerit lux ista magna, quæ Concilii Tridentini Decretis accessit ex actis Concilii Tridentini, quæ ipsa postmodum ejusdem Concilii Historia divulgavit. Sic tamen divina providentia permisit, ut multi hac in re Theologi deciperentur, ut simul providerit, ut multi semper Theologi, sique magni nominis, pro veritate flarent, servilique attritionis insufficientiam cum tota Antiquitate propugnarent. Quorum numerus post dictam Historiam, Latino idiomate publico datam, adeo crevit, ut opinio contraria jam deficeret inter Modernos communior esse, quæ talis videbatur Alexandri VII. tempore. Jam enim major Theologorum pars, cum duabus primariis Christiani Orbis Academiis, Parisiensi & Lovaniensi, innumerisque Cardinalibus, Episcopis, ac præcipuis Doctoribus, opinioni illi valdè xixi, uti demonstrat ingens eorum Catalogus postea subjiciendus.

CAPUT CLIV.

Tametsi nihil hac in parte Tridentinum defecerit, sive pro una, sive pro altera parte; ex ipso nihilominus longè efficaciora argumenta deprimuntur pro servilis attritionis insufficientia, quam pro sufficientia.

1803 Valdidissima ex sacris Litteris argumenta pro servilis attritionis insufficientia cap. 143. 144. 145. 146. 147. & 148. protulimus. Valdidissima item ex Traditione Sanctorum cap. 149. per totum. Superest ut posteaquam invalida prorsus Adversariorum ex Tridentino argumenta demonstravimus, ex ipso valdidissima nos adversus ipsos argumenta deprimamus.

Primum pro insufficientia servilis attritionis argumentum ex se. 6. c. 6.

1804 Illud habes solidissimè efficacissimèque deductum lib. 2. cap. 19. ubi ostendimus, in pœnitentiâ, quam ante Bâptismum agi oportet, à Tridentino requiri initalem saltem dilectionem Dei, tamquam fontis omnis justitiæ, eoque nomine charitatis actum Concilii Patres intellexisse, eumque ultra fidem & spem idem requisivisse, quia si pœnitentiâ tota esset ex timore, sine amore justitiæ,

Et dolor esset propter peccatâ, Et non propter Dei offensam, insufficientia esset. Quæ omnia ex ipsius actis Tridentini habes ibidem demonstrata.

1805 Enimvero per dilectionem Dei, tamquam fontis omnis justitiæ, ibi non intelligi dilectionem concupiscentiæ, quæ Deus non diligitur propter se, sed dilectionem charitatis & benevolentiam, est communis mens & sententia Doctorum, ait Tannerus disp. 6. de pœnit. q. 2. n. 74. Quodque per eam intelligatur dilectio Dei super omnia, communem Scholasticorum sententiam esse, testatur Stapletonus l. 5. de inherente justitiâ Prolegom. 1. pag. 120. ipsaque proprietates verborum Tridentini id significat. Diligere enim Deum tamquam fontem omnis justitiæ, est diligere Deum propter Deum, & secundum Deum. Cum Deus secundum se & per seipsum sit fons omnis justitiæ, diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem; sit diligere Deum propter eam quod sit fons omnis justitiæ; quod cum sit per se & secundum se, est diligere Deum propter se.

1806 Ipsa etiam series, seu ordo verborum Tridentini, ratioque additionis eorum, id ipsum aperte designat. Dispositiones quippe ad justificationem, eodem ordine, atque istam penè verbis Concilium enarrat, quibus S. Thomas 3. p. q. 85. a. 8. ubi S. Doctor dilectionem, subjunctam timori & spei, exprimit nomine charitatis. Actuum quippe, quibus Deo operanti in pœnitentiâ cooperamur, primam (inquit) principium est Dei operatio convergentis cor... Secundus actus, est motus fidei. Tertius, est motus servilis timoris, quo quis timore suppliciorum à peccatis retrahitur. Quartus, est motus spei... Quintus, est motus charitatis, quo peccatum alicui displicet secundum seipsum, & non jam propter supplicia. Atqui ratio propter quam Tridentini Patres timori & spei addiderunt dilectionem Dei, tamquam fontis omnis justitiæ, ea fuit, quia addendum censuerunt motum dilectionis, quo peccatum displiceret secundum se ipsum, & propter interesse divinum, & non tantum propter supplicia, uti constat ex dictis n. 1804. Motus vero dilectionis, quo peccatum displicet secundum seipsum & propter interesse divinum, & non tantum propter supplicia, teste Angelico Doctore, est motus charitatis.

1807 Eandem dilectionem charitatis nomine designat Catechismus Romanus Concilii Tridentini, dum gradus, quibus ad salutarem pœnitentiâ pervenitur, post Tridentinum explicans, post timorem & spem, subjicit charitatem: Timori (inquit) accedit spei impetranda à Deo misericordia... postremo charitate corda nostra accenduntur, ex qua liberalis ille timor, probris & ingenuis filius dignus oritur. Hæc igitur gradibus ad hanc præstantissimam pœnitentiâ virtutem pervenitur.

1808 Denique dicta dilectionis nomine charitatem, seu Dei propter se dilectionem intelligi, probat scopus ipse Tridentini, qui est convellere doctrinam hæreticorum, aientium, dilectionem charitatis, seu Dei propter se, peccatoris reconciliationem præcedere non posse. Non convelleret autem, si de charitate, seu Dei propter se dilectione non loqueretur. Cum iste hæreticorum error de Dei propter se dilectione procedat, nominatim error Philippi Melanchtonis in sua Apologia dicentis, quod dilectio non possit adesse, priusquam fide facta sit reconciliatio, nec possit quis eum diligere, quem iratum videt, Et præcipitare velle in gehennam. Quem errorem hausit ex Lutero, dicente (contra id quod suæ desertionis initio dixerat, solo amore contritionem à peccatoribus quarri) fides, ante spem & charitatem, sola accipit remissionem peccatorum, propter solum Christum, facitque per eundem personam gratiam, ante & absque charitatis merito. Unde Alphonsus Viti: